

Bariery i zagrożenia na drodze dostosowania szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy na przykładzie ostatniego projektu MEN modernizacji systemu

Karol Pufal

Wielkopolska Izba Rzemieśnicza
w Poznaniu

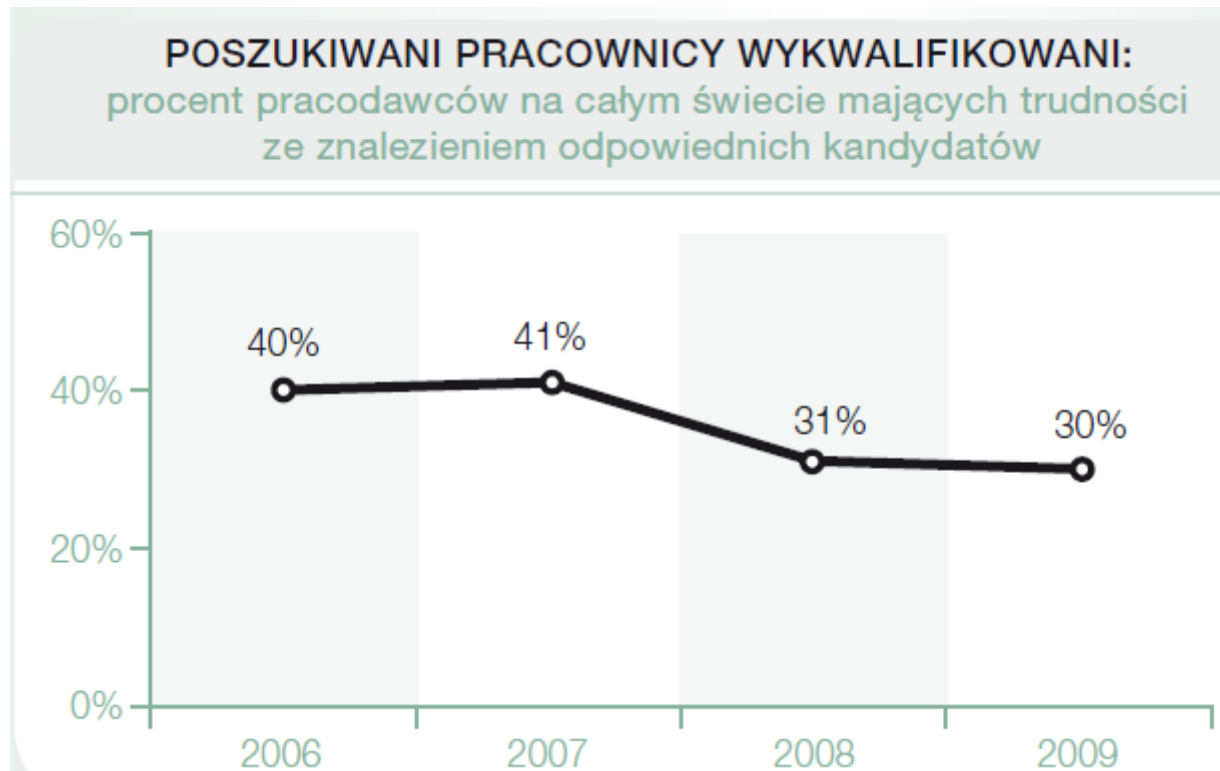
**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2

tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316

e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl

- ▶ Obecne trendy na rynku pracy wskazują na duże trudności z pozyskaniem przez pracodawców odpowiednio wykwalifikowanych kadr. Potwierdza to raport Manpower: „48% pracodawców w Polsce deklaruje, że ma trudności z obsadzeniem stanowisk z powodu braku kandydatów o odpowiednich kwalifikacjach.”
- ▶ Na świecie ogółem trend ten, choć także bardzo dotkliwy dla gospodarek, jest nieco słabiej odczuwalny niż w Polsce.

Źródło: Manpower Inc., Globalny niedobór talentów na rynku pracy 2009

- Okazuje się, że największe trudności pracodawcy mają z pozyskaniem wykwalifikowanych pracowników fizycznych. Reprezentanci tej kategorii zajmują już drugi rok pierwszą pozycję w rankingu. 8 i 10 pozycja to także pracownicy fizyczni

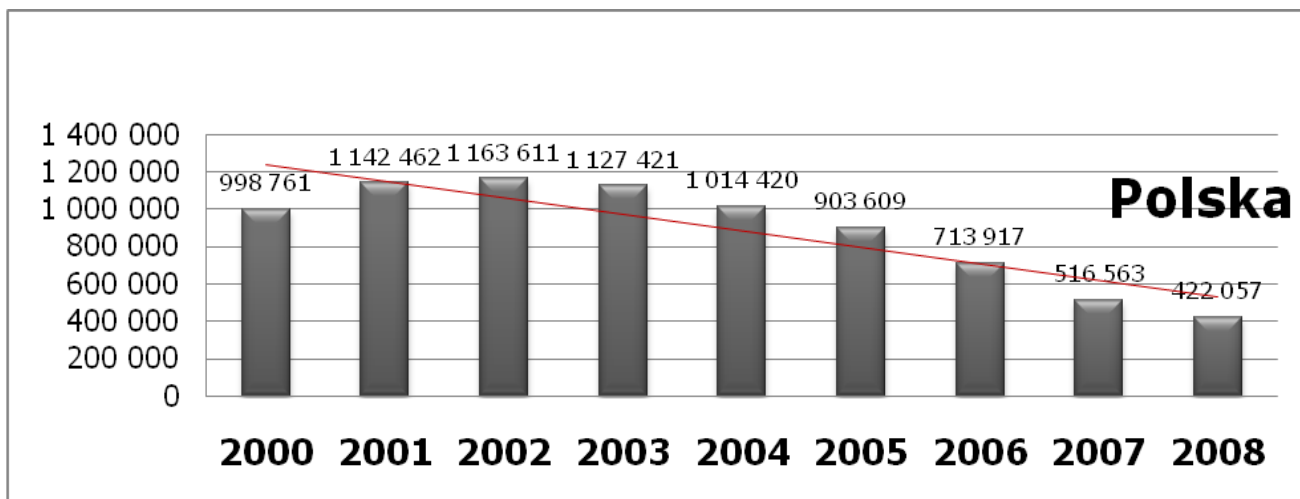
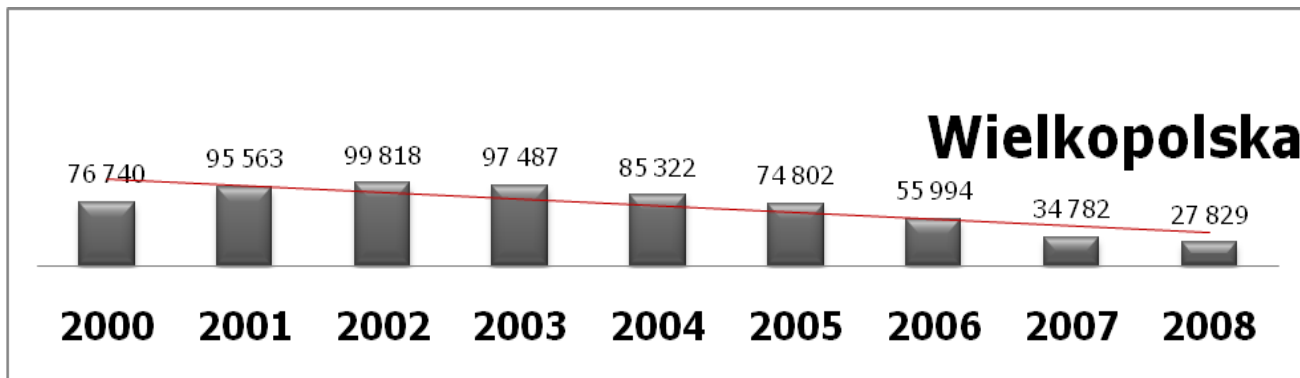
10 najbardziej poszukiwanych zawodów w 2008 r. w Polsce na świecie		
Polska	Europa	świat
1. Wykwalifikowani pracownicy fizyczni (wszystkich specjalizacji, m. In. elektrycy, cieśle, stolarze, murarze, hydraulicy, spawacze)	1. Wykwalifikowani pracownicy fizyczni (wszystkich specjalizacji, m. In. elektrycy, cieśle, stolarze, murarze, hydraulicy, spawacze)	1. Wykwalifikowani pracownicy fizyczni (wszystkich specjalizacji, m. In. elektrycy, cieśle, stolarze, murarze, hydraulicy, spawacze)
2. Menedżerowie projektów	2. Przedstawiciele handlowi	2. Przedstawiciele handlowi
3. Przedstawiciele handlowi	3. Technicy (produkcji, procesu produkcji i utrzymania ruchu)	3. Technicy (produkcji, procesu produkcji i utrzymania ruchu)
4. Inżynierowie	4. Inżynierowie	4. Inżynierowie
5. Kierowcy	5. Kierowcy	5. Członkowie zarządu/ kadra najwyższego szczebla
6. Niewykwalifikowani pracownicy fizyczni	6. Członkowie zarządu/ kadra najwyższego szczebla	6. Pracownicy księgowości i finansów
7. Pracownicy sekretariatu, asystenci dyrekcji, asystenci ds. administracji	7. Niewykwalifikowani pracownicy fizyczni	7. Niewykwalifikowani pracownicy fizyczni
8. Kucharze/ szefowie kuchni	8. Pracownicy księgowości i finansów	8. Pracownicy produkcji
9. Pracownicy produkcji	9. Pracownicy ds. IT	9. Pracownicy sekretariatu, asystenci dyrekcji, asystenci ds. administracji
10. Pracownicy działu Obsługi klienta i Wsparcia Klienta	10. Mechanicy	10. Kierowcy

Źródło: Manpower Inc., 10 najbardziej poszukiwanych zawodów w Polsce i na świecie 2009 (w reprezentatywnej próbie badawczej znalazło się 750 pracodawców w Polsce oraz 39000 z 33 krajów na świecie)

- ▶ Dane obrazujące spadki wskaźników bezrobocia wśród osób z wykształceniem zawodowym nie są więc zaskoczeniem. Ich bezwzględna liczba maleje:

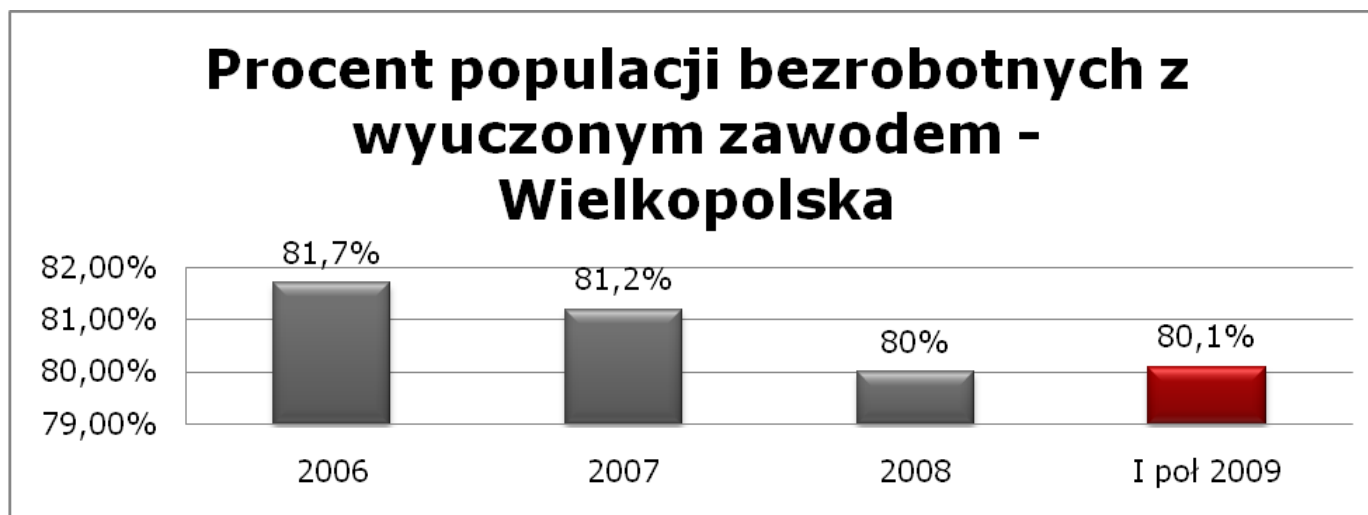
Zarejestrowani bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym – porównanie trendów

Źródło: opracowanie na podstawie GUS

- ▶ Maleje także procentowy udział osób z wykształceniem zawodowym w populacji osób bezrobotnych, co pokazują dane chociażby z Wielkopolski:

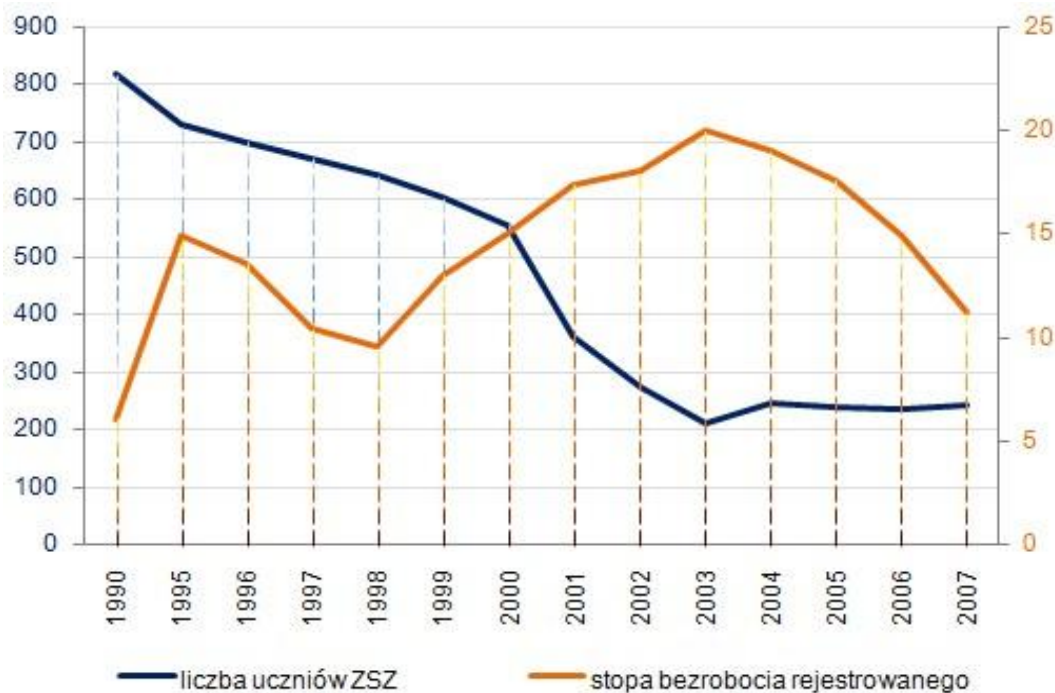

Źródło: opracowanie na podstawie WUP w Poznaniu

- ▶ *W I poł. 2009 obserwowany jest zwykle zwiększony udział osób bez wykształcenia i z wykształceniem zawodowym z uwagi na zastój w niektórych branżach sezonowych

- ▶ Pomimo to, wraz ze spadkiem bezrobocia wśród osób z wykształceniem zawodowym, i większym popytem na nie na rynku pracy nie idzie w parze proporcjonalny wzrost zainteresowanie tą formą kształcenia

Liczba uczniów w ZSZ wszystkich typów w (tys.) oraz stopa bezrobocia rejestrowanego w (%) w latach 1990-2007

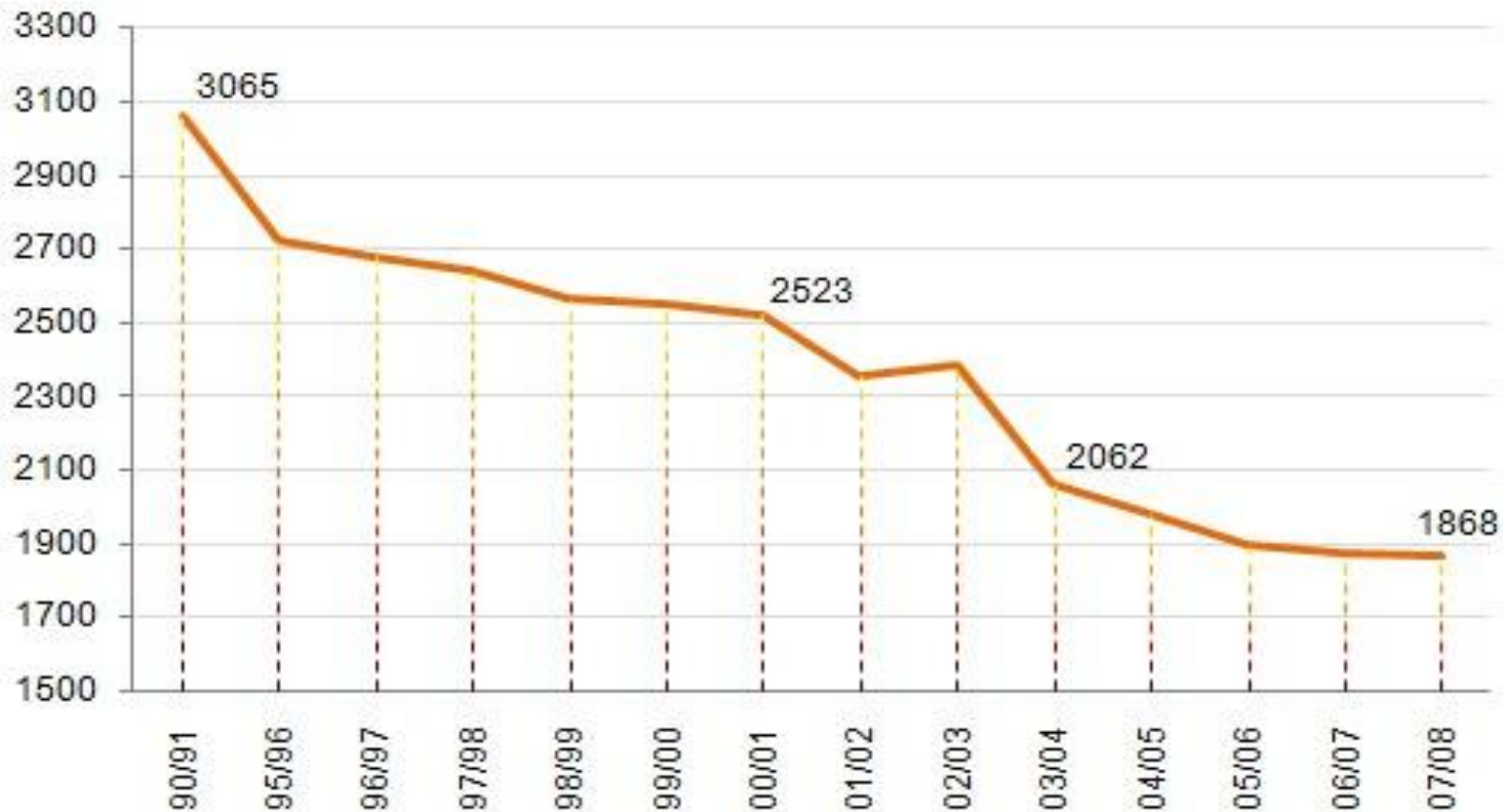
„Apogeum spadku zainteresowania kształceniem zawodowym nastąpiło w 2003 roku. W zasadniczych szkołach zawodowych kształciło się 10% Polaków w wieku 16-18 lat. Przyczyną takiej sytuacji była realizowana w tamtym czasie reforma szkolnictwa. W efekcie przyjętej koncepcji, liczba zasadniczych szkół zawodowych w latach szkolnych 2002/2003-2006/2007 zmniejszyła się o 514 placówek (21,5%). „

Źródło: Czy zawody rzemieślnicze powrócą do łask?
Sedlak & Sedlak, 2009

- ▶ Wbrew zapotrzebowaniu na rynku pracy systematycznie malała liczba szkół zawodowych

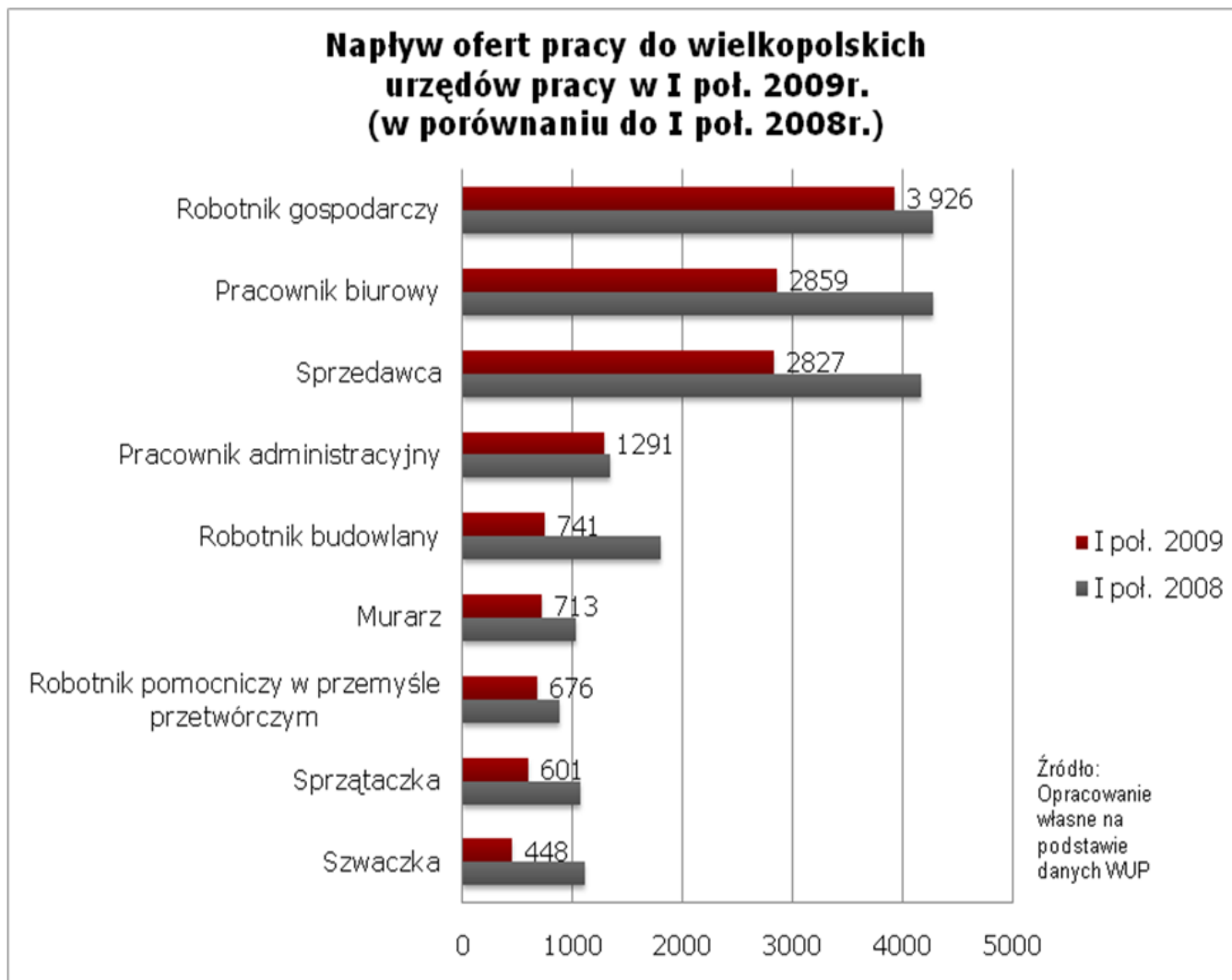
Liczba szkół zawodowych (wszystkich typów) w latach 1990 – 2007 w Polsce

Źródło: Czy zawody rzemieślnicze powrócą do łask?
Sedlak & Sedlak, 2009

- ▶ Tymczasem nadal do urzędów pracy wpływa ogromna liczba ofert pracy właśnie dla pracowników z wykształceniem zawodowym

- ▶ Czarny scenariusz zakłada powielenie w Polsce problemów wysokorozwiniętych państw, co zauważają autorzy raportu Manpower w odniesieniu chociażby do Norwegii, gdzie propaguje się import wysoko wykwalifikowanych kadr. Deficyt osób z wysokimi kwalifikacjami ma miejsce nie tylko w odniesieniu do pola wysokich technologii, czy medycyny, ale także pracowników fizycznych. Przykładowo przeszkoleni rzeźnicy ściągani są z krajów Europy Środkowej, Wschodniej a nawet Brazylii.
- ▶ Najbardziej ewidentnym środkiem zaradczym wydaje się dostosowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb pracodawców i gospodarki.
- ▶ Nie da się tego jednak uczynić bez odpowiednich nakładów finansowych ze strony państwa, a przede wszystkim bez przeciwdziałania negatywnemu stereotypowi szkół zawodowych.
- ▶ Znaczący wzrost liczby uczniów w szkołach zawodowych i rzemiośle nie nastąpi bez nobilitacji tego typu zawodów i aktywnych form promocji. Dzieje się tak, ponieważ stan świadomości społecznej na temat tego, jakie wykształcenie, w jakim zawodzie „się opłaca” nie nadąża za zapotrzebowaniem na rynku pracy i poziomem płac.
- ▶ Uświadamianie roli wykwalifikowanych pracowników fizycznych musi mieć miejsce w odniesieniu do opinii publicznej. Równie istotne jest przekonanie do tego decydentów na poziomie zarówno centralnym, jak i regionalnym oraz lokalnym. Celem jest podjęcie współpracy władz z przedstawicielami pracodawców w zakresie oferty edukacyjnej szkolnictwa zawodowego na zasadach partnerskich, czego obecnie zdecydowanie brakuje.

Założenia Ministerstwa Edukacji Narodowej w zakresie modernizacji kształcenia zawodowego i ustawicznego – styczeń 2010 r.

- wprowadzenie kształcenia modułowego, polegającego na podziale zawodu na kwalifikacje i odrębne ich potwierdzanie egzaminami wewnętrznymi, ścisłe połączenie praktyki z teorią, praktyczna nauka zawodu w rękach nauczycieli szkół zawodowych,
- zwiększenie roli dyrektora szkoły zawodowej w zakresie rozkładu i wymiaru godzin kształcenia ogólnego i praktycznego bez udziału organizacji pracodawców w ramach trzyletniego cyklu kształcenia,
- ograniczenie bezpośredniego kontaktu młodocianych pracowników z zawodem w zakładzie pracy do 4-tygodniowej praktyki w końcowym okresie nauczania w zakładach rzemieślniczych bez zawierania umów o pracę w celu przygotowania zawodowego,
- ograniczenie izbom rzemieślniczym prawa do potwierdzania kwalifikacji zawodowych.

Jak widać z prezentowanych danych statystycznych szkolnictwo zawodowe jest polskiej gospodarce bardzo potrzebne.

Nie ukrywamy że zachodzi również konieczność jego doskonalenia. Uważamy jednak iż zmiany powinny iść przede wszystkim w kierunku dostosowania systemu do potrzeb i wymagań przedsiębiorców, czyli rynku pracy.

Należy również mieć na uwadze względy formalno-prawne wynikające z uczestnictwa Polski w Unii Europejskiej, czy też z podpisanych umów i konwencji międzynarodowych.

Jako środowisko rzemieślnicze nie zgadzamy się jednak na zmiany zaproponowane na początku bieżącego roku przez MEN w projekcie modernizacji.

Wyraz swojej dezaprobaty daliśmy jako polskie rzemiosło w licznych działaniach w gorącym okresie wiosennym w trakcie regionalnych konsultacji projektu.

Mamy nadzieję iż uzgodnienia pomiędzy kierownictwem Ministerstwa Edukacji Narodowej i Związku Rzemiosła Polskiego zawarte w komunikacie ze spotkania w dniu 9 marca 2010r. skierują ten proces we właściwym kierunku.

Ustalenia ze spotkania kierownictwa MEN i ZRP w dniu 9 marca 2010 r.

- Nauka zawodu młodocianych pracowników nadal będzie się odbywać na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, czas przeznaczony na realizację praktycznej nauki zawodu u pracodawcy pozostanie bez zmian,
- Egzaminy organizowane przez izby rzemieślnicze w zawodach szkolnych odbywać się będą na podstawie wymagań egzaminacyjnych opracowanych w oparciu o podstawę programową kształcenia w tych zawodach,
- Szczegółowe rozwiązania dotyczące systemu egzaminów zawodowych, jak również bank zadań egzaminacyjnych zostaną przygotowane w ścisłej współpracy ze Związkiem Rzemiosła Polskiego oraz innymi organizacjami pracodawców w ramach projektu systemowego realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,
- W przypadku młodocianych pracowników dokumentem potwierdzającym kwalifikacje zawodowe pozostanie świadectwo czeladnicze.

Kierunki działań organizacji rzemieślniczych w zakresie zmian w systemie kształcenia zawodowego:

- Ścisła współpraca z Ministerstwem Edukacji Narodowej i udział w pracach nad modernizacją kształcenia zawodowego,
- W ramach ZRP podjąć działania w zakresie posiadanego prawnie nadzoru nad praktyczną nauką zawodu w celu stworzenia narzędzi jego sprawowania. Jednym z narzędzi powinna być wprowadzona obowiązkowo do stosowania „Karta informacyjna dla pracodawcy zatrudniającego młodocianego pracownika w celu przygotowania zawodowego”,
- Stworzenie możliwości weryfikacji zakładów szkolących w oparciu o prowadzoną w izbie rzemieślniczej statystykę zdawalności egzaminów czeladniczych,
- Podjęcie działań mających na celu podniesienie poziomu przeprowadzania egzaminów kwalifikacyjnych w izbach rzemieślniczych. Jednym z działań może być weryfikacja zakładów rzemieślniczych w których przeprowadzana jest część praktyczna egzaminu pod kątem jego wyposażenia technicznego i możliwości realizacji zadań praktycznych przez zdających kandydatów.

Kierunki działań organizacji rzemieślniczych – cd.

- Konsultowanie z MEN założeń do modyfikacji kształcenia zawodowego w kierunku odejścia od pomysłu wprowadzenia kształcenia modułowego lub zasadniczego jego ograniczenia. Kształcenie modułowe grozi zanikiem wielu rzemiosł, kształceniem pracowników w wąskich specjalnościach – nie odpowiada to zapotrzebowaniu pracodawców zwłaszcza mikro i małych, którzy potrzebują pracowników posiadających pełne kwalifikacje w danym zawodzie,
- Należy również podjąć działania w kierunku zachowania technikum uzupełniającego jako istotnego elementu ścieżki kariery zawodowej większości absolwentów nauki zawodu w rzemiośle, którzy po ukończeniu szkoły zawodowej i zdaniu egzaminu czeladniczego kontynuują naukę w technikum uzupełniającym i po jego ukończeniu mają możliwość zdobycia wykształcenia wyższego

Wielkopolska Izba Rzemieślnicza
w Poznaniu

Dziękuję za uwagę

Karol Pufal

**WIELKOPOLSKA IZBA RZEMIEŚLNICZA
W POZNANIU**

61-874 Poznań, al. Niepodległości 2

tel. (+48 61) 8 537 805 , fax. (+48 61) 8 521 316

e-mail: irpoznan@irpoznan.com.pl, www.irpoznan.com.pl